

Nytt sätt att mäta kvarvaro för programnybörjare

Ett sätt att mäta genomströmning i högskoleutbildning är att beskriva hur stor andel av programnybörjarna som är kvar på utbildningen efter en viss tid. Hittills har UKÄ huvudsakligen följt upp kvarvaron under läsår 2, men övergår nu till att mäta kvarvaron termin 3. Vi justerar även måttet så att också de som fortsatt är registrerade på samma program men som har bytt lärosäte räknas som kvarvarande på riksnivå. Med dessa förändringar blir kvarvarofrekvensen mer jämförbar mellan olika program och lärosäten, och ger en mer heltäckande bild av kvarvaron per program på riksnivå. Förändringen genomförs inför en planerad utökning av statistikpubliceringen under 2025.

Med genomströmning avses i hur hög grad studenter som påbörjat en utbildning också genomför den. UKÄ mäter genomströmning i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå med tre huvudsakliga mått: prestationsgrad, kvarvaro och examensfrekvens. Måttet kvarvaro för programnybörjare anger hur stor del av nybörjarstudenterna på ett program som har en kursregistrering på programmet efter en viss tid, och ger därmed en uppskattning av hur många som hoppat av studierna innan dess. Detta kvarvaromått går bara att applicera på programstudier och lämpar sig allra bäst för yrkesexamensprogram. En fördel med måttet är att det kräver relativt kort uppföljningstid och därför i högre grad beskriver nuläget än exempelvis måttet examensfrekvens.

UKÄ genomför nu en förändring av måttet kvarvaro för programnybörjare med syfte att öka jämförbarheten mellan program och lärosäten. I den här rapporten beskrivs vilka förändringar som görs och varför, samt hur de påverkar den redovisade kvarvarofrekvensen.

Ökad jämförbarhet med samma uppföljningstermin för alla studenter

Hittills har UKÄ huvudsakligen följt upp kvarvaron för programnybörjare under läsår 2.¹ Kvarvaro läsår 2 visar hur stor andel av de studenter som påbörjade ett program under ett visst läsår som fortfarande var registrerade på samma program under läsåret därpå. En brist med detta tillvägagångssätt är att det inte tar hänsyn till om studenter påbörjade programmet under höstterminen eller under vårterminen, och det blir därför olika uppföljningsterminer för dessa två grupper. Studenter som börjar på höstterminen ska vara registrerade under den tredje eller fjärde terminen för att räknas som kvarvarande, medan studenter som börjar på vårterminen ska vara registrerade under den andra eller tredje terminen (figur 1).

¹ I till exempel Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå till och med 2022/23, UF 20 SM 2303, Statistiska meddelanden, SCB och UKÄ.

Figur 1. Uppföljningstermin för måttet Kvarvaro läsår 2.

LÄSÅR 1 (nybörjarläsåret)		LÄSÅR 2	
Hösttermin	Vårtermin	Hösttermin	Vårtermin
START		UPPFÖLJNING (termin 3-4)	
	START	UPPFÖLJNING (termin 2-3)	

På grund av denna brist övergår vi nu till ett mer jämförbart sätt att mäta kvarvaro för programnybörjare: kvarvaro termin 3. Med det nya måttet följer vi upp om studenterna finns registrerade på programmet under den tredje terminen från start, oavsett om de började på höstterminen eller på vårterminen. Detta tillvägagångssätt ger mer rättvisande jämförelser eftersom uppföljningstiden blir lika lång för alla studenter (figur 2).

Figur 2. Uppföljningstermin för måttet Kvarvaro termin 3.

LÄSÅR 1 (nybörjarläsåret)		LÄSÅR 2	
Hösttermin	Vårtermin	Hösttermin	Vårtermin
START		UPPFÖLJNING (termin 3)	
	START		UPPFÖLJNING (termin 3)

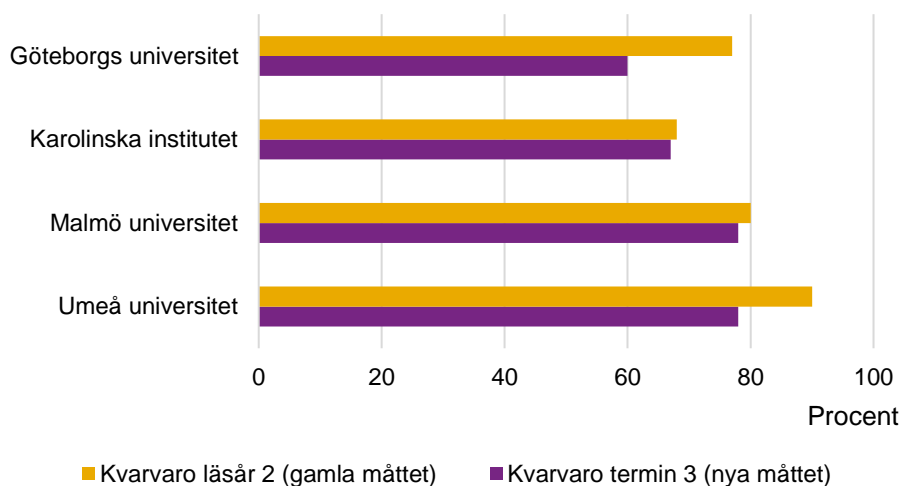
Lägre kvarvaro med senarelagd uppföljning

En konsekvens av att följa upp kvarvaron termin 3 i stället för läsår 2 är att kvarvarofrekvensen blir lägre. Detta beror på att de studenter som med det gamla tillvägagångssättet följdes upp redan under termin 2 nu följs upp en termin längre in i utbildningen, och att en mindre andel av nybörjarstudenterna därför är kvar på programmet. Det är viktigt att notera att den lägre kvarvarofrekvensen inte innebär att avhoppet har ökat, utan att förändringen beror på den förändrade uppföljningstiden.

En faktor av betydelse för hur stor skillnad förändringen gör för kvarvarofrekvensen är i vilken utsträckning det finns programnybörjare på vårterminen. Med fler vårterminsstarter finns större utrymme för att andelen kvarvarande ska kunna förändras mellan de två sätten att mäta. Andelen vårterminsstarter varierar mellan program och mellan lärosäten, vilket i sin tur påverkar hur kvarvarofrekvensen förändras.

Som ett exempel visar figur 3 hur kvarvaro på tandläkarprogrammet, mätt både läsår 2 och termin 3, varierar mellan olika lärosäten. Här har vi slagit ihop de tre senaste nybörjarläsåren för att få mer stabila siffror då det rör sig om relativt få nybörjare per år och lärosäte.

Figur 3. Kvarvaro läsår 2 (gamla måttet) och termin 3 (nya måttet) för nybörjare på tandläkarprogrammet läsåren 2020/21 – 2022/23, uppdelat på lärosäte.

På Karolinska institutet och Malmö universitet var det inga eller mycket få studenter som påbörjade programmet under vårterminerna, och skillnaden mellan de två måtten blir därför marginell. På Umeå universitet började samtliga studenter på vårterminerna, och på Göteborgs universitet var det ungefär hälften som började på vårterminerna. För dessa två lärosäten blir andelen kvarvarande med uppföljning termin 3 lägre, och mer jämförbar med de lärosäten som främst hade höstterminsstarter. Det ger ett tydligt exempel på hur jämförelsen förbättras med en övergång till uppföljning av kvarvaro under termin 3.

I tabellbilagan (bilagetabell 1) finns uppgifter om kvarvaro läsår 2 och termin 3 uppdelat på lärosäte för samtliga större program nybörjarläsåren 2020/21 – 2022/23.

Mer komplett bild av kvarvaro på riksnivå när lärosätesbyten inkluderas

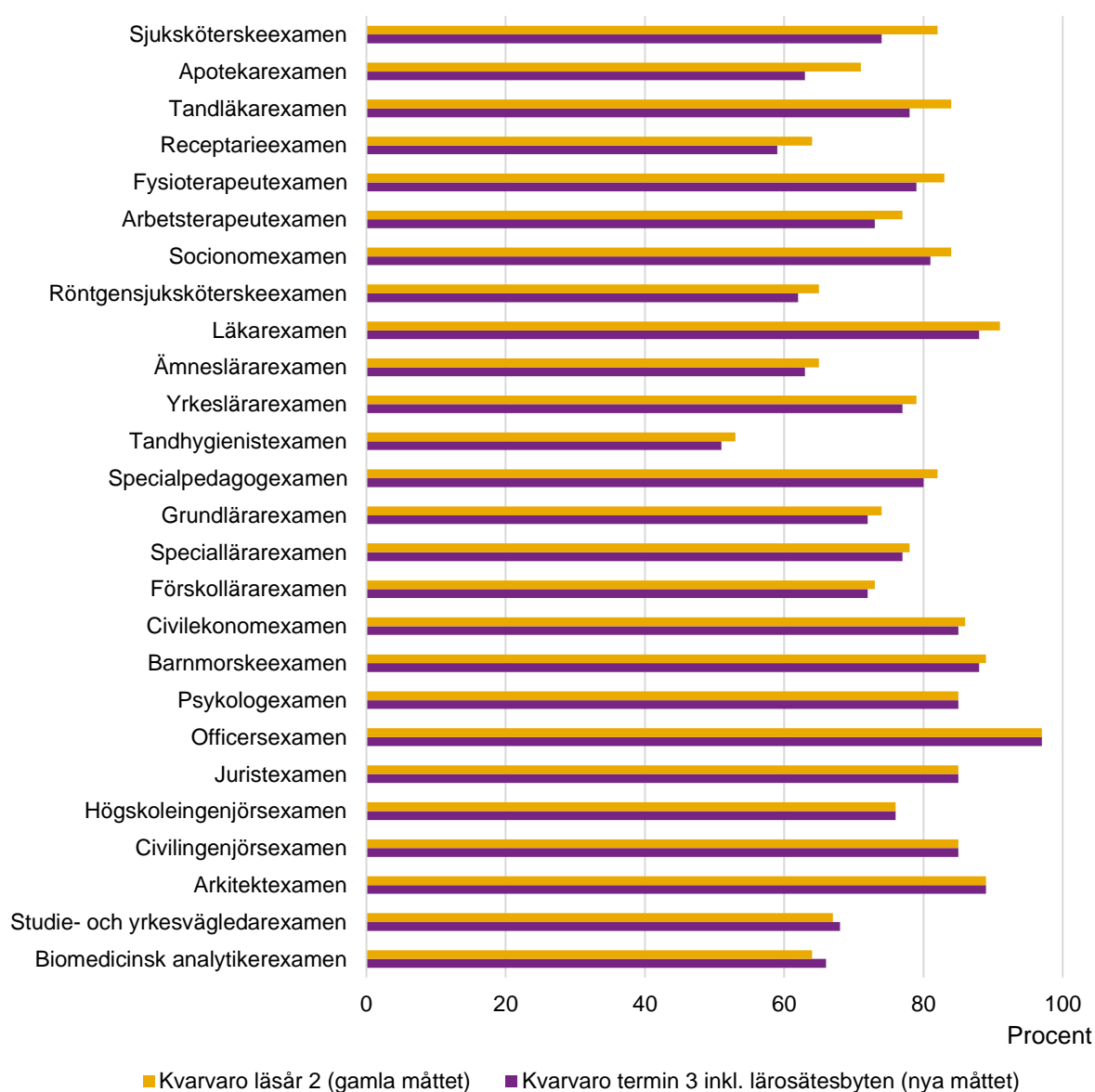
För uppgifter på riksnivå, det vill säga utan uppdelning på lärosäte, görs ytterligare en förändring av kvarvaromåttet. Tidigare har endast de utav programnybörjarna som vid uppföljningen fortfarande var registrerade på samma program *och på samma lärosäte* som de var nybörjare räknats som kvarvarande. För att ge en mer heltäckande bild av kvarvaron på program på riksnivå övergår vi till att inkludera alla som vid uppföljningen är registrerade på samma program, oavsett lärosäte. Denna förändring berör inte de lärosätesspecifika uppgifterna, där kvarvaro fortsatt räknas som kvar på samma program och på samma lärosäte.

För kvarvaro för programnybörjare på riksnivå görs alltså två förändringar:

1. Övergång till uppföljning termin 3, vilket bidrar till en lägre kvarvarofrekvens på grund av senarelagd uppföljning.
2. Inkludering av de som bytt lärosäte, vilket bidrar till en högre kvarvarofrekvens på grund av att fler studenter räknas som kvarvarande på programmet.

För de flesta programmen blir den totala effekten av dessa två förändringar en lägre kvarvarofrekvens jämfört med det gamla sättet att mäta, men även det motsatta förekommer. Figur 4 visar kvarvaro för nybörjare på de större yrkesexamensprogrammen, både läsår 2 (gamla måttet) och termin 3 inklusive lärosätesbyten (nya måttet). Programmen är sorterade efter hur stor skillnad det är mellan de två måtten, för att illustrera att det varierar stort mellan program.

Figur 4. Kvarvaro läsår 2 (gamla måttet) och termin 3 inklusive lärosätesbyten (nya måttet) på yrkesexamensprogram med minst 200 nybörjare läsåret 2022/23. Programmen är sorterade efter hur stor skillnad det är mellan de två måtten.

I tabellbilagan (bilagetabell 2) finns ytterligare uppgifter om kvarvaro för programnybörjare på riksnivå enligt både gamla och nya måttet. Där inkluderas även generella och konstnärliga program, samt uppdelning på kvinnor och män.

Samma yrkesexamensprogram har högst kvarvaro oavsett mått

Samma yrkesexamensprogram har legat högst i kvarvarostatistiken de senaste åren, både mätt med det gamla och med det nya måttet. De senaste fem uppföljda nybörjarläsåren är det sex yrkesexamensprogram som återfinns bland de tre med högst kvarvaro: officersprogrammet, arkitektprogrammet, läkarprogrammet, barnmorskeprogrammet, psykologprogrammet och civilekonomprogrammet. Under samma år har sex yrkesexamensprogram förekommit bland de tre med lägst kvarvaro: tandhygienistprogrammet, receptarieprogrammet, röntgensjuksköterskeprogrammet, ämneslärarprogrammet, apotekarprogrammet och biomedicinsk analytikerprogrammet.

Ett annat mönster som håller i sig över tid, och oavsett sätt att mäta, är att kvinnor har högre kvarvaro än män på de flesta utav yrkesexamensprogrammen. Det senaste nybörjarläsåret var skillnaden mellan könen störst på förskolläraryrkesprogrammet. Där var 73 procent av kvinnorna och 42 procent av männen som påbörjade studierna läsåret 2022/23 kvar på programmet termin 3. Bara på programmen mot röntgensjuksköterskeexamen och arkitektexamen var kvarvaron högre bland männen än bland kvinnorna.

Kvarvaro på generella och konstnärliga program

Även för generella och konstnärliga program innebär förändringen av måttet i de flesta fall en något lägre kvarvarofrekvens. De generella programmen inkluderar en stor mängd olika utbildningar, och för dessa är kvarvaromåttet mindre specifikt, då vi mäter hur stor andel av nybörjarna på t.ex. ett kandidatprogram som är registrerade på *något* kandidatprogram under termin 3. För de två största generella programmen, program mot kandidat- och masterexamen, låg den andelen på 76 respektive 74 procent det senaste uppföljda nybörjarläsåret. Program mot högskoleexamen har låg kvarvaro. Bara 47 procent av nybörjarna läsåret 2022/23 var kvar på ett program mot en högskoleexamen under termin 3.

På de konstnärliga programmen är kvarvaron däremot hög. Det senaste läsåret var 89 respektive 90 procent av nybörjarna på program mot konstnärlig kandidatexamen och konstnärlig masterexamen kvar under termin 3.

Utökad publicering av kvarvaro för programnybörjare

Förändringen av måttet kvarvaro för programnybörjare genomförs inför en planerad utökning av statistikpubliceringen under 2025. Hittills har uppgifterna publicerats i statistiska meddelanden i serien *Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå* samt i UKÄ:s årsrapport. Dessa rapporter kommer att innehålla det nya måttet från och med publiceringsår 2025, medan det gamla måttet finns i äldre rapporter. Under 2025 kommer statistik om kvarvaro för

programnybörjare att göras tillgängligt via vår statistikdatabas Högsolan i siffror, och där kommer hela tidsserien redovisas enligt den nya definitionen.

Även uppföljningen av kvarvaro för högskolenybörjare justeras

Utöver kvarvaro för programnybörjare följer vi också upp kvarvaro för *högskolenybörjare*. Det redovisas dels i statistiska meddelanden i serien *Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå* och dels i statistikdatabasen Högsolan i siffror. Här tittar vi på gruppen studenter som för första gången är registrerade i högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå i Sverige, och deras kvarvaro i högskolan eller vid samma lärosäte. I de statistiska meddelandena har kvarvaron för denna grupp tidigare följts upp under termin 2, medan indikatorn i Högsolan i siffror har redovisat kvarvaron läsåret 2. För ökad jämförbarhet och samstämmighet justeras även dessa uppföljningar så att all kvarvaro mäts termin 3. Denna förändring är redan införd i Högsolan i siffror², och kommer att införas i nästa statistiska meddelande som publiceras i december 2025.

Författare: Alice Wallin

Kontakt: analys@uka.se

² <https://www.uka.se/integrationer/hogsolan-i-siffror/statistik?statq=https://statistik-api.uka.se/api/totals/77>